

ใบแจ้งข่าว

ประเทศไทย: ประกันสิทธิสมรสและสิทธิอื่น ๆ ให้คู่รักเพศหลากหลาย อย่างเท่าเทียม

สภาผู้แทนราษฎรไทยจะเริ่มพิจารณาวาระสุดท้าย ร่างกม.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

(กรุงเทพฯ 26 มีนาคม 2567) รัฐสภาไทยควรประกันว่า ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ..... หรือที่เรียกกันว่า ร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม จะทำให้ผู้มีความหลากหลายทางเพศสามารถเข้าถึงสิทธิในการสมรสได้อย่างเท่าเทียม และได้รับสิทธิและความคุ้มครองทุกประการตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พอร์ตีฟายไรต์กล่าวในวันนี้ ในวันที่ 27 มีนาคม สภาผู้แทนราษฎรมีกำหนดพิจารณาในวาระสุดท้ายและการอภิปรายข้อแตกต่าง ๆ ภายในร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม

“ประเทศไทยกำลังจะเป็นชาติแรกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่คุ้มครองสิทธิในการสมรสของคู่สมรสที่มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าเฉลิมฉลอง อย่างไรก็ตาม ต้องมีการแก้ไขข้อบกพร่องบางประการในร่างปัจจุบัน เพื่อคุ้มครองสิทธิทุกประการของผู้มีความหลากหลายทางเพศ” นฤดาภายิ่งยืนภราดร เจ้าหน้าที่สิทธิมนุษยชน พอร์ตีฟายไรต์ กล่าว *“ก่อนการพิจารณาวาระสุดท้ายของร่างพระราชบัญญัติโดยสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกรัฐสภาต้องหาทางแก้ไขการใช้คำศัพท์ที่บ่งชี้เพศในร่างปัจจุบัน ซึ่งอาจจำกัดสิทธิของผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยเฉพาะสิทธิของคู่สมรสเพศหลากหลายที่มีบุตร”*

ก่อนการพิจารณาวาระสุดท้ายของร่างพระราชบัญญัติในวันที่ 27 มีนาคม สภาผู้แทนราษฎรจะพิจารณาว่าจะมีการแก้ไขร่างพระราชบัญญัติ โดยให้นำคำว่า “บุพการี” ที่เปิดกว้างมากกว่าและมีความเป็นกลางทางเพศมาใช้นอกเหนือจากคำว่า “มารดา” และ “บิดา” ซึ่งปรากฏอยู่ในหลายข้อบทของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ผ่านมา คณะกรรมาธิการที่รับผิดชอบในการจัดทำร่างพระราชบัญญัติ ยังคงไม่ดำเนินการให้มีการแก้ไขในร่างฉบับสุดท้าย ส่งผลให้สมาชิกคณะกรรมาธิการจากภาคประชาสังคมหลายคนได้ขอ “สงวนความเห็น” ในส่วนของบุพการีไว้

ตามข้อ 131 ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 หากมีการสงวนความเห็น “ให้สมาชิกอภิปรายได้เฉพาะถ้อยคำหรือข้อความที่มีการแก้ไขเพิ่มเติม หรือผู้แปรญัตติที่มีการสงวนคำแปรญัตติ หรือกรรมาธิการที่มีการสงวนความเห็นไว้ เว้นแต่ที่ประชุมจะลงมติเป็นอย่างอื่น”

สำหรับเหตุผลที่จำเป็นต้องแก้ไขการใช้คำศัพท์ในร่างพระราชบัญญัติ โดยใช้คำว่า “บุพการี” ฌฐกมล คิวะศิลป์ ผู้ร่วมก่อตั้ง Intersex Thailand กล่าวระหว่าง [การเสวนาที่ The Fort](#) เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2567 ว่าเป็นไปเพื่อ “เพื่อคุ้มครองครอบครัวที่มีความหลากหลายทางเพศที่มีบุตร โดยประกันให้มีความเท่าเทียมเช่นเดียวกับครอบครัวคู่รักต่างเพศ”

นอกจากยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับคู่สมรสเพศหลากหลายที่มีบุตรแล้ว ร่างฉบับล่าสุดยังคงใช้คำศัพท์ที่แบ่งแยกทางเพศแบบเดิมกับในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ปัจจุบัน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิและความคุ้มครองสำหรับผู้มีความหลากหลายทางเพศ ยกตัวอย่างเช่น ร่างฉบับนี้ยังใช้คำว่า “ผู้หญิง” แทนที่จะใช้คำว่า “บุคคลที่สามารถตั้งครรภ์ได้” ในมาตราเกี่ยวกับสิทธิที่จะตั้งครรภ์และให้กำเนิดบุตร โดยการแก้ไขถ้อยคำนี้จะเป็นการเปิดกว้างให้ครอบคลุมบุคคลที่ไม่ได้นิยามตนเองว่าเป็นผู้หญิง แต่สามารถตั้งครรภ์ได้ เช่น ผู้ชายข้ามเพศ นอกจากนั้น ร่างฉบับนี้ยังไม่มีการระบุครอบคลุมถึงความรุนแรงทางเพศในรูปแบบอื่น นอกเหนือจากที่เป็นการสอดใส่ หรือ “กระทำชำเรา” ในมาตราเกี่ยวกับความผิดทางเพศระหว่างคู่หมั้น

แม้จะมีข้อบกพร่องที่ควรได้รับการแก้ไขเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไปใช้อย่างเลือกปฏิบัติ แต่การแก้ไขเพิ่มเติมในร่างพระราชบัญญัติอื่น ๆ คาดว่าจะช่วยให้เนื้อหาของประมวลกฎหมายมีความสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศมากขึ้น โดยเฉพาะในร่างสุดท้ายของร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียมฉบับล่าสุดเสนอให้ใช้คำว่า “คู่สมรส” แทนคำว่า “สามี” และ “ภรรยา” ในมาตรา 1448 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งโดยหลักการ จะทำให้คู่สมรสเพศหลากหลายสามารถเข้าถึงสิทธิการสมรสได้อย่างเท่าเทียม ไม่ว่าจะเป็นการเข้าถึงสิทธิประโยชน์ การรับบุตรบุญธรรม การให้ความยินยอมต่อการรักษา การจัดการทรัพย์สินร่วมกัน การรับมรดก การเข้าถึงสิทธิประโยชน์ของการลดหย่อนภาษีและบำนาญของคู่สมรส ร่างฉบับล่าสุดยังมีข้อบทที่ประกันว่า คู่สมรสที่มีความหลากหลายทางเพศที่สมรสกัน จะได้รับสิทธิทั้งปวงในฐานะคู่สมรส และต้องมีการแก้ไขระเบียบปฏิบัติอื่น ๆ ให้สอดคล้องกับข้อบทที่ได้รับการแก้ไขในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นอกจากนี้ ร่างฉบับล่าสุดยังแก้ปัญหาการสมรสเด็ก ด้วยการเพิ่มอายุขั้นต่ำของการหมั้นและสมรสเป็น 18 ปี โดยในปัจจุบันอายุขั้นต่ำของคู่สมรสอยู่ที่ 17 ปีตามประมวลกฎหมายฯ ซึ่งไม่สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

पोर्टีฟายไรต์ได้รับเชิญให้เป็นที่ปรึกษากรรมวิธีการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่รับพิดชอบในการปรับปรุงแก้ไขร่างกฎหมาย ตามเนื้อหาจากร่างพระราชบัญญัติทั้งสี่ฉบับที่เสนอเข้าสู่ที่ประชุมของรัฐสภาโดยมีฉบับของรัฐบาล พรรคก้าวไกล พรรคประชาธิปัตย์ และกลุ่มภาคีสร้างเพื่อสมรสเท่าเทียมที่เป็นภาคประชาสังคมของไทย ร่างทุกฉบับผ่านการพิจารณาในวาระแรกด้วยคะแนนเสียง 369 ต่อ 10 เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2566 ต่อมาคณะกรรมการจึงดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมรายมาตราเสร็จสิ้นโดยสมบูรณ์ และได้เสนอร่างสุดท้ายเข้าสู่ที่ประชุมของรัฐสภาในการพิจารณาวาระสองและสามตามลำดับ

สำหรับร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม จะต้องมีการพิจารณาในสามวาระของสภาผู้แทนราษฎร ต่อด้วยการพิจารณาสามวาระของวุฒิสภา ก่อนจะเสนอให้นายกรัฐมนตรีซึ่งจะเป็นผู้ลงนามสนองพระบรมราชโองการ จากนั้นจึงจะมีการประกาศร่างพระราชบัญญัติในราชกิจจานุเบกษา และจะถือว่ามีผลเป็นกฎหมายภายใน 60 วัน

ข้อ 23 และ 26 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและการเมือง (ICCPR) คุ้มครองไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติต่อสิทธิการมีครอบครัวและการสมรส หลักการไม่เลือกปฏิบัติยังถือเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิขั้นพื้นฐานตามกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ และมีผลบังคับใช้กับรัฐทุกแห่ง ในทำนองเดียวกัน มาตรา 27 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยก็ห้ามไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติในทุกๆรูปแบบเช่นกัน

“ในขณะที่รัฐสภาไทยควรประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียมอย่างเร่งด่วน ก็เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องประกันว่าร่างพระราชบัญญัตินี้จะประกันสิทธิและความคุ้มครองโดยไม่เลือกปฏิบัติให้กับผู้มีความหลากหลายทางเพศ” มุกดาภา ยังยืนกรานตรรกกล่าว *“ร่างกฎหมายฉบับนี้นับเป็นโอกาสที่ประเทศไทยจะขจัดกฎหมายที่เลือกปฏิบัติต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศไปโดยถาวร”*

สำหรับข้อมูลเพิ่มเติม โปรดติดต่อ:

มุกดาภา ยังยืนกรานตรรก เจ้าหน้าที่สิทธิมนุษยชน พอร์ตีฟายไรต์

โทรศัพท์: +66 81 585 8486

อีเมล: mookdapa.yangyuenpradorn@fortifyrights.org

ทวิตเตอร์: @mdppy

เอมี สมิธ ผู้อำนวยการบริหาร พอร์ตีฟายไรต์

โทรศัพท์: +66 87 795 5454

อีเมล: amy.smith@fortifyrights.org

ทวิตเตอร์: @AmyAlexSmith, @FortifyRights